

Queera Barbro

Ur Barbro Alvings dagböcker och brev 1927–1935

Eva Vaihinén

Barbro Alving, signaturen Bang, var en av det förra seklets mest kända och firade svenska journalister, och om hennes verk har det skrivits en del. Ingen har däremot hittills gjort några mer ingående studier kring hennes privata sidor – sexualitet, intimitet, genustrubbel. Misstanken är att det inte ansetts riktigt respektabelt, att nya kunskaper på dessa områden av någon anledning skulle kunna besudla bilden av den stora journalisten, den populära kåsören, den respekterade fredskämpen. Att skriva om Barbro Alvings ungdomstid med allt vad det innebar av genusförvirring, kåthet, förälskelser i människor av båda könen, och socialisering inom en lesbisk krets har kanske inte heller ansetts som intressant, eller ansetts ha hög status, i jämförelse med att forska i hennes journalistiska gärning.¹

Privatlivet är dock i detta fall minst lika intressant. Barbro Alvings ungdomsdagböcker och brev ger en mångfacetterad bild av hur ett queert, eller icke-heteronormativt, kvinnoliv kunde se ut under den svenska mellankrigstiden. Trots att dagböckerna och breven redigerats hårt efter hennes död, innehåller så gott som varje uppslag stoff för den som är intresserad av frågor om genus och sexualitet i historien, och ur ett queerperspektiv.

Materialet – innehåll och tendenser

De texter som här skall studeras finns i volymen *Personligt. Dagböcker och brev 1927–35* som utgavs av Gidlunds bokförlag 1990 som den första delen i en serie.² (I fortsättningen refereras till boken med *Personligt*, och sidhänvisningar inom parentes syftar alla till denna första del i serien). Det är Barbro Alvings dotter Ruffa Alving-Olin som tillsammans med familjens vän Birgit Petri står för urval och redigering av Alvings omfattande samling av anteckningar och brev.

Utgåvan medför vissa problem vad gäller queera tolkningar, då det är svårt att veta hur mycket som blivit bortredigerat. Ruffa Alving-Olin skriver i förordet:

Det är ett med varsam hand redigerat urval. Somt har utelämnats därför att det är ointressant för alla utom de berörda. Somt därför att det angår bara dem. Tidvisa luckor beror på Barbro själv. Ibland skrev hon brev och dagbok bara sporadiskt, ibland inte alls. (8)



Barbro Alving 1948

"Tidvisa luckor" kan dock i den utgåva jag undersöker uppgå till mer än ett halvt år. Medan 1927 är rikt företrätt av långa dagboksanteckningar, finns det från 1928 endast tre brev, från 1929 endast två brev och ett mindre antal vykort till familjen, men ingen dagbok och inget till vännerna. Även 1930 representeras av endast fyra brev, varav två till systemen. År 1931 är Barbro Alving bortrest en stor del av året, och då ökar mängden brev till familj och vänner dramatiskt. Från 1935 finns det en tät brevväxling med en nyfunnen vän, Cilla Frankenhauser, bosatt i Finland.

De texter som gett mest material till denna undersökning har främst varit dagboksanteckningarna och breven till vännerna, i synnerhet Cilla Frankenhauser men också Eva Nyblom.

Med tanke på hur lite text som är med från 1928–1930 verkar det som att redaktörerna Alving-Olin och Petri utelämnat en hel del material från dessa år med bedömningen att det är "ointressant" eller bara angår de direkt berörda. Det är förstås omöjligt att veta exakt vad som har fallit inom den senare be-

dömningen. Misstanken är att en del av de mest laddade, och eventuellt lesbiskt explicita, texterna har försvunnit. Detta tror jag särskilt är fallet när det gäller texter som handlar om den aldrig namngivna eller könsbestämda person som Bang träffade i Paris 1931, och som ”spelar en viktig roll” i hennes liv under hela 1930-talet. (73) Även medieforskaren Kristina Lundgren, som studerat Barbro Alvings handskriftssamling på Kvinnsam, har pekat på att texterna, särskilt de från 1928, 1929 och 1930, måste ha genomgått en hård sovring, mer än vad som kan förklaras av de ”tidvisa luckor” som ”beror på Barbro själv”.³ En stor del av Barbro Alvings efterlämnade papper, bland annat de sparade breven till henne, är deponerade hos Kvinnohistoriska samlingarna i Göteborg. Däremot är originalen till *Personligt*, det vill säga Barbro Alvings egna dagböcker och brev, fortfarande i dottern Ruffa Alving-Olins ägo.

En queer läsning

Den tolkningsmetod som här används kan närmast beskrivas som en queer läsning – så som Tiina Rosenberg beskriver den i *Queerfeministisk agenda*:

Den klassiska queera läsningen handlar om att tolka mer eller mindre välkända verk på så sätt att vi förstår det vi tidigare läst/sett på ett annat, *queert* sätt. Oftast handlar denna typ av läsningar om att blottlägga dolda queera strukturer och element vilka ingått i garderobskulturen. De icke-heterosexuella elementen finns där för dem som har kompetens att uppskatta dem, men är inte störande för de åskådare/läsare som inte förmår uppfatta dem.⁴

Jag läser texten från en icke-heterosexuell position, men det är inte denna position som enbart avgör hur jag tolkar materialet. Till stöd för blottläggandet av queera element, i det här fallet tecken på att Bang var en outsider i heterosamhället och att hon förälskade sig i och begärde kvinnor även innan hon 1940 träffade sin livskamrat Loyse Sjöcrona, använder jag mig dels av en noggrann läsning mellan raderna, dels av historiska kunskaper om den tid texterna skrevs i. I läsningen av Bangs texter har jag funnit en rad queera tolkningsmöjligheter som kan kategoriseras i fem undergrupper:

genustrubbel, som handlar om uttryck för vantrivsel med könsidentiteten, med att vara kvinna,

heterospänning: uttryck för spänningar och motstånd gentemot (omgivningens och internaliserade) krav på heterosexuellt beteende,⁵

flotta bönor: beskrivningar av förälskelse, begär eller kärlek till kvinnor,

betydelsefulla tystnader är min beteckning på områden i och kring Bangs texter där jag tycker mig förnimma garderobens närvaro,

det lesbiska sammanhanget: kvinnor i Bangs umgängeskrets som vi idag vet levde mot normen, i ”romantiska vänskaper” eller i uttalade kärleks-

förhållanden med andra kvinnor. Här tas också upp hennes referenser till 1930-talets lesbiska och homosexuella kultur (böcker, kända personer etc.).

Genustrubbel: en flickas kropp och en pojkes själ

En av de aspekter jag i *Personligt* läser som queer är den förvirring Barbro Alving i ungdomen upplever kring sitt kön. Hennes konflikt står i ungdomsdagboken från 1927 mellan ett inre, maskulint genus, och ett yttre, feminint kön. Barbro Alving tolkade själv denna sin blandning av maskulinitet och femininitet som en form av medfödd defekt, även om hon ibland också var lycklig över denna egenhet.

Även om Barbro Alving i sina texter inte direkt kopplar sitt genustrubbel till sexualitet, finns det en indirekt koppling: för den unga Barbro är hennes "pojksjäl" ett (oroande) hinder för framtida lycka tillsammans med en man.⁶



Loyse och Barbro

"Jag har en flickas längtan och kropp men en pojkes själ"

Den första dagboksanteckningen som tyder på genustrubbel är daterad den 26 januari 1927. Barbro har besökt en revy med väninnorna Bolle och Brita och skriver att Bolle "flirtade som hon brukar och betedde sig", vilket fick Barbro att känna sig "konstig". Det får henne att i dagboken utbrista:

Jag har en flickas längtan och kropp men en pojkes själ. Och det gör mig ibland lycklig, men oftast olycklig. (26.1 1927, s. 21)

Barbro fördjupar sig inte mer i sina ”konstiga” känslor denna dag och det är därför oklart varför denna episod får Barbro att deklarera att hon har ”en pojkes själ”. Men denna sanning om sig själv säger hon här som om den sedan länge var ett välkänt faktum i hennes liv. Det går förstås inte att veta när hon började få denna självbild, eller om hon alltid haft den, men någonstans i detta tidiga genustrubbel tycks Barbro Alving inleda sin vandring på den queera vägen, som sedan leder vidare till andra brott mot den heterosexuella matrisen.^{6b}

Under hela 1927 grubblar Barbro Alving i dagboken av och till inte bara kring sin själsliga maskulinitet, utan också kring flickans ”längtan” och ”kropp”. Den 6 juni uppfinner hon fullblodskvinnan:

Är det större att vara en människa som lever sitt eget liv, kämpar och arbetar och blir något och är något, en personlighet, än att vara en fullblodskvinna med allt som är kvinnligt, charme och ”det” och en atmosfär av kärlek omkring sig?
Ikväll lider jag av att inte vara det, det är som om det vore större än det andra. (6.6. 1927, s. 49)

Anteckningen ovan kan med sin dubbelhet också visa varför Barbro ändå är lycklig över sin ”pojksjäl”. Här jämför hon nämligen ”människan” och ”fullblodskvinnan” och lägger då in människan (underförstått sitt maskulina själv) i ett område av aktivitet och kamp medan fullblodskvinnan hamnar i en passiv position där hon i princip sitter still och är en charmig kropp, men med ”en atmosfär av kärlek omkring sig”. I den adertonåriga Barbros ögon är det för tillfället dock ”fullblodskvinnan” som drar det längsta strået, eftersom hon – enligt Barbro – har större chanser till lycka än den kämpande människan. Och förutsättningen för lycka är här främst förmågan att ”väcka kärlek och lidelse hos en man”. (49)

”Hela min läggning, min håg, min själ, är en pojkes”

Ett mer omfattande grepp om sina problem med att anta en kvinnoidentitet tar Barbro den 21 september 1927, när hon på alla sätt argumenterar för att hon själsligen är en pojke. Det verkar som att tankarna kring vad hon bara kort nämnde i en mening i dagboksanteckningen från 26 januari nu börjar pocka på en närmare utredning.

En mans sexuella ointresse figurerar som en utlösande faktor för ångestladdade funderingar kring hennes genus. Denne unge man, Walo kallad, visar enligt Barbro tydligt att han inte ens ”räknar” henne ”till det kvinnliga könet”, vilket hon tolkar som att han anser henne vara ”i total avsaknad av varje kvinn-

lig egenskap, en gåpåare med armbågar och fräckhet, men som flicka totalt misslyckad”.

Denne unge mans attityd får Barbro att desperat fråga sig vad ”den som skapat [henne]” haft för mening med att göra henne till flicka. Samtidigt känner hon sig träffad och skriver:

Hela min läggning, min håg, min själ, är en pojkes, från det största till det minsta. Min heta lust att kämpa mig genom livet, att skapa själv, att göra något, min lust att beskydda människor som jag håller av, inte att beskyddas av dem, min lust att stå för mig själv, allt ända till min längtan att få ha manliga kläder, min totala brist på intresse för allt kvinnligt som hushåll och sömnad och småplock, städning och sånt (21.9 1927, s. 58).

Här ser vi igen att kämpandet, kampen, för Barbro framstår som ett tecken på maskulinitet, men nu definieras maskulinitet dessutom i nästan erotiska termer av ”lust” (att beskydda och stå för sig själv) och ”längtan” (att få ha manliga kläder). Men spiken i kistan, det som definitivt placerar henne i det maskulina lägret, är bristen på intresse för hushållsarbete! Det är lite rart.

Det är också skrämmande, eftersom det ger en bild av den totala och lyckade indoktrinering i hierarkiskt oppositionstänkande kring manligt och kvinnligt som inte ens en skärpt ung kvinna från den tidens intellektuella klass kunde värja sig emot. Så pass skärpt var Barbro ändå att hon föredrog att inta den högre positionen i hierarkin. Det är därför ganska logiskt att Barbro Alving fortsätter med att beskriva hur hon i vardagen iscensätter pojkkaktighet:

Jag är såtillvida en pojke, jag hälsar som en pojke, jag har en pojkes gester, försöker utan att jag tänker på det, stryka mig över håret som en pojke, att hålla läpparna fast slutna, att sitta som en pojke. (21.9 1927, s. 59)

Det är svårt att se varför hon, även om hon säger att hon inte ”tänker på det”, skulle utföra alla dessa fysiska gester om det inte var så att hon någonstans bestämt sig för att hon faktiskt också ville framstå som en pojke. Även här tycker man sig spåra något sensuellt, särskilt i de fysiska formuleringarna ”stryka mig över håret”, ”att hålla läpparna fast slutna” och att ”sitta som en pojke” (dvs. skriva med benen?).

Ingenstans funderar hon dock på varför hon känner på detta sätt, utan utgår från att ”Gud fader” eller ”den som skapat [henne]” är skyldig till denna disposition, som hon upplever som medfödd. Hon erkänner till och med för sig själv att hon skulle kunna leva ett ”obegränsat lyckligt” liv med alla ovanstående karaktärsdrag, om hon bara inte samtidigt – ”ja, där kommer den stora orättvisan. Gud fader har inte rättighet att göra mig sådan” – led djupa kval över att inte vara någon riktig kvinna.

Hur ska man då analysera den unga Barbros upplevda maskulinitet? Är den enbart ett uttryck för homosexualitet? Ska man tolka det freudianskt och tänka sig att hon gjort en misslyckad oidipal utveckling där hon felaktigt tillägnat sig faderns fallos (hon hade ingen bror som kunde ta den hel-ler)? Ska man tänka sig att hon var "inverterad" och hade någon form av transidentitet? Eller ska man, i butleristisk anda, tänka på det som en performativ strategi?

Själv är jag i alla fall böjd att tolka det hela i termer av iscensättning. Man kan se något målinriktat i den maskulinitet hon gärna lyfter fram på olika sätt, särskilt när hon ställer den mot den passiva och atmosfärskapande "fullblodskvinnan", och tror att iscensättningen hade ett, möjligen omedvetet, men mycket bestämt, syfte: att skaffa makt genom maskulinitet. Sexualitet är därmed inte nödvändigtvis en faktor i detta aktiva val av pojkens uttrycksformer.

Barbro Alving var när hon skrev dessa texter i de sena tonåren, och vi vet inte om hon som barn var en så kallad pojkflicka. Men om hon – vilket inte verkar osannolikt – faktiskt var det, är det inte svårt att tänka sig att skolningen in i en traditionell mer passiv kvinnoroll var motbjudande för henne. Kanske var den behärskning av "armbågar och fräckhet" som omgivningen plötsligt krävde av den nästan vuxna Barbro en svår omställning från en tidigare mer genusfri tillvaro, där hon var friare att ta för sig av det hon ville ha. Barbros tillägnande av pojkens gester kan därför också tolkas som ett yttersta försvar för den frihet – symboliskt manifesterat i akten att "sitta som en pojke" – som hon som "fullblodskvinna" inte skulle tillåtas.

"Om jag vore man vore allt så mycket enklare"

En månad senare, den 20 oktober, ifrågasätter Barbro sin egen önskan att bli journalist, framför allt ifrågasätter hon nyttan med yrket, som hon nu ser som ett sätt "att öka jäktet och ytligheten". Hon jämför sitt yrkesval med vad hon ser som större uppgifter, som att delta i "kampen att lindra nöd", "att hugga i med friska krafter där fattigdom och elände är störst", och att "hjälpa kärleken genom att röja väg för den".

Nu ser hon tjänandet av kärleken som det viktigaste i livet, och håller också en tid fast vid sitt beslut att bli en "ödmjuk kärlekens tjänare" i stället för journalist. Men även detta skapar genustrubbel för Barbro:

Om jag vore man vore allt så mycket enklare tror jag. Det är nog därför jag alltid längtar efter att vara man. Då blev mitt livs uppgift att sträva för den kvinna jag älskade och för mina barn. Det blev då mitt sätt att tjäna kärleken. (20.10. 1927, s. 62f)

Hon utgår helt självklart från att hon som man inte skulle ha några problem att

hitta en kvinna att älska och sträva för. Men eftersom hon nu är kvinna blir det problematiskt. Här är det nästan snubblande lätt att göra en lesbisk tolkning av hennes uttalande, det finns ett uppenbart så kallat queer leakage, en möjlighet att 'missuppfatta' texten på ett queer sätt.

Den påtvingade heterosexualiseringen av kärleken gör att texten ovan, intressant nog, *måste* läcka queerhet.

"Jag som människa är ett monstrum"

Den sista dagboksanteckningen med genustrubbel i *Personligt* är daterad den 10 december 1927. Barbro har precis läst Hjalmar Söderberg och "längtar efter kärlek så det värker". Denna dag är hon tydligare än någonsin i sin uppfattning att hennes pojksjäl står i vägen för kärleken:

Tror du inte jag vet, att jag som människa är ett monstrum, är halvgången, hälften flicka, hälften pojke. Vad blir det ur sånt?(10.12 1927, s. 70)

Trots det självförakt som anteckningen utstrålar här, verkar det ändå som Barbro Alving senare försonade sig med och i yrket använde sig av de karaktärsdrag hon i ungdomen tolkade som halvfärdiga, eller pojkkaktiga, eller rentav monstruösa. Det finns i *Personligt* i fortsättningen få hänvisningar till denna konflikt kring genus som i ungdomen tog sådan stor plats i hennes inre liv. Hon identifierar sig för det mesta obekymrat som kvinna – t.ex. när hon engagerar sig i den kvinnliga fredsaktionen "Ned med vapnen" på 1930-talet.

Senare verkar Barbro Alving också till stor del ha antagit det maskulina yttre hon i ungdomen önskade sig, och fullföljt sin "längtan att få ha manliga kläder". I fotografier från hennes yrkesverksamma liv under 1940-talet får man då och då skärpa blicken för att hitta henne bland de manliga kollegerna, eftersom hon är likadant klädd som de i skjorta och slips, och har kortklippt hår. De gånger hon bär dräkt eller klänning är de nästan alltid mycket strikta och utan feminina dekorationer. På bilder från fritiden syns hon ofta i långbyxor – medan hennes livskamrat Loyse Sjöcrona har en mer feminin framtoning.⁷

Frågan är om klädstilen för henne också var ett sätt att manifesteras lesbiskhet. I lesbiska romaner från tiden, som till exempel *Charlie* och *Ensamhetens brunn*⁸ var huvudpersonerna maskulint klädda kvinnor, och lesbiskhet presenterades även i mediesammanhang ofta i termer av maskulinitet, vilket inte kan ha undgått Barbro.⁹ I vilket fall kan man anta att om Barbro Alving ville visa att hon var öppen för äventyr, måste klädstilen vid denna tid ha varit en mycket tydlig signal för erotisk tillgänglighet gentemot andra kvinnor.

Flotta bönor: förälskelser i flickor och kvinnor

Vid läsningen av Barbro Alving's texter är det slående hur hon främst relaterar till kvinnor. Redan i ungdomsdagboken beskriver Barbro reella förälskelser i flickor i klassen, medan känslorna kring pojkar är mer ytliga och experimenterande till sin karaktär.¹⁰

I ungdomsdagboken är hon mycket rakt på sak i beskrivningen av sina känslor, som här till exempel:

Ringde upp Brita ikväll. Vad ska jag göra med den ungen? Hon är inte alls det jag menar med en vän, vi talar aldrig om riktiga saker, bara rena lorten, och hon säger nog aldrig vad hon tänker eller allt hon gör till mig. Med vänskap menar jag nånting stort och vackert, så det står över allt dagligt kras. Och ändå älskar jag henne så att jag kunde göra vad som helst för henne. Jag är så onormalt svartsjuk på henne så jag vet inte vad jag gör den dag hon blir kär i nån pojke. Är det klokt det? (19.1 1927, s. 14)

Dessa tydliga tecken på stark attraktion till Brita flyttar Barbro dock över till ett heterosexuellt sammanhang, för anteckningen fortsätter omedelbart med:

Det går åt hoppsan, säkert. Folk tror att jag är den mest kvinnosakigaste på jorden, oromantisk ända till vanvett. Jag? Som längtar som jordens första kvinna efter kärlek, efter ömhet och smekningar [...] ibland skulle jag ge hela min begåvning och allt sånt för att en sån som Jan bleve kär i mig. (19.1 1927, s. 14)

Från det brännande ämnet Brita gör alltså Barbro ett raskt hopp till kamraternas "flirthistorier" och går samtidigt från ett aktivt begär efter Brita till den heteronormativt korrekta passiva kvinnliga positionen, när hon önskar sig att "en sån som Jan" skulle bli kär i henne.

Endast tre dagar senare är hon intresserad av Bi, en flicka i sin klass och skriver:

Hon tycker visst om mig tror jag, det är väl som sjutton att alltid söta urflotta bönor ska fästa sig vid min digra misslyckade personlighet! eller jag vid dem. (22.1 1927, s. 18)

Det är betecknande för Barbro Alving att hon noterar Bis utseende, och räknar henne till gruppen "söta urflotta bönor". Både i dagboken och i breven finns det texter som visar att Barbro även framöver noterade kvinnors skönhet med uppskattning.¹¹

Om sitt eget utseende talar hon i ungdomen mest med förtvivlan, då hon kallar sig "ful, klumpig och illa klädd". Som artonåring var hon också överviktig, och det finns många texter om "äteländet" och den bantning och självdisciplin hon försökte ålägga sig – utan större framgång.



Tredje ring, i Wihllock 1927. Tvåa från höger, Barbro Alving.

I mars 1927 blir Barbro förtjust i klasskamraten Harriet, och berättar om ett besök hos henne där hon uppvaktade Harriet med en "rö ros". Precis som i Britas fall beskriver Barbro en spänningsfylld relation, som inte helt kan tolkas som vänskap. Under besöket hos Harriet verkar de ha bråkat, och Barbro skriver:

Fast ungen slogs. Jag tycker lika förbaskat om henne, fast hon är naturligtvis en markatta. Måtte jag bara inte tycka om henne på allvar, för då är jag såld, för hon bryr sig nog bara om mig så länge hon tycker jag är lustig och ny. Käraste lillunge, om du bara lät bli att göra mig [...] lessen. (1.3 1927, s. 38)

Dagen därpå berättar hon om en fysiklektion:

Fysik. Harriet flört. Käraste, om hon tror att jag håller av henne och bryr sig om det, så gör jag det. [...] Vänskap är nånting förbaskat mycket allvarligare än dom flesta vet [...] Om det är något i detta livet, som jag tar verkligt allvarligt, så är det vänskapen och det av den som blir kärlek. (2.3 1927, s. 39)

Barbro avslöjar här en sårbarhet för Harriet, och en önskan att ingå en allvarlig relation med henne, då hon kallar henne "Käraste" i båda dagboksanteckningarna, och dessutom använder ordet "flört" för att beteckna vad som pågår mellan dem. Samtidigt är det vänskapen som får stå som täckmantel för attraktionen, även om en del av den "blir kärlek". Barbro lämnar dock den intensiva relationen till Harriet ganska snart. Den 20 mars verkar det som att

16

något hänt mellan dem eftersom Barbro skriver att hon "varnat" Harriet. Hon verkar heller inte längre förtjust för nu kommer plötsligt: "Kan jag inte hålla av henne så skall jag inte spela teater." Och Harriet återkommer sedan i dagboksanteckningarna först den 27 juli, då Barbro kort konstaterar:

Brev från Harriet. Ingenting, lugnt och sansat, nästan för mycke. (27.7 1927, s. 54)

Alltså nästan för behärskat. Något hetare kan ha försigkommit mellan dem, när Barbro nu måste betona att brevet inte innehåller något som inte är "lugnt och sansat".

Fler lika tydliga beskrivningar av attraktioner eller förälskelser i kvinnor finns inte i *Personligt*. Kanske blev Barbro Alving försiktigare med vad hon skrev när hon väl börjat tolka sådana känslor som tecken på homosexualitet, kanske har sådana texter redigerats bort i efterhand.

Den dyrkade drottningen

I början av 1930-talet arbetade Barbro Alving som redaktionssekreterare på tidskriften *Idun*. Då träffade hon också Elin Wägner för första gången. Elin som haft samma post två decennier tidigare tittade upp då och då, enligt vad *Personligt*-redaktörerna berättar. (145) Den 26-åriga Barbro beundrade Elin oerhört och sökte på alla sätt komma henne närmare. Deras relation intensifierades 1935, när den stora kvinnoaktionen för fred, "Ned med vapnen", inleddes med Elin Wägner i spetsen. Barbro Alving kastade sig då in i aktivistarbete och arbetade dagligen med att organisera aktionen, sida vid sida med Elin och de andra kvinnorna i kretsen kring Fogelstadgruppens tidskrift *Tidevarvet*.

Den 30 juli 1935 gör Barbro ett "vänskapens bokslut" där hon räknar upp de människor som är viktigast för henne, och Elin placerar hon överst, men med orden "hon och jag blir aldrig vänner, det är det hela för dunkelt och märkvärdigt för". (152)

Flera gånger skriver Barbro om den själsfrid hon upplever i närheten av Elin. Brevet från 1935 vittnar om ett hektiskt liv som journalist, med många krogbesök och mycket sent nattarbete, och Barbro finner i den äldre kvinnans lugn och målmedvetenhet något hon själv saknar:

Den enda som kan återställa självklarheten för mig är Elin. Bara hon finns i rummet så är det igen fråga om 'övning, möda och stolthet' och jag blir lugn och i någon mån ödmjuk. (Brev till Cilla Frankenhauser 5.8 1935, s. 157)

Elin själv verkar, åtminstone i början av deras vänskap, ha sett Bang som något av en kronprinsessa för kvinnorörelsen. I ett brev berättar Bang:

Elin sa idag: hade liksom tänkt att ni, du och ett par till, skulle ta vid där vi, jag och ett par till, slutar. (Brev till Cilla Frankenhauser 2.11 1935, s. 200)

Bang återgäldade Elin Wägners stöd och mentorskap med att vara henne till stor konkret hjälp; hon fixade praktiska saker och kallade sig också "Mormors glasögon". I breven framgår det att hon hjälpte Elin att klä sig, att köpa presenter till släktingar, hon mötte henne när hon kom med tåget, överhuvudtaget omgav hon Elin med omsorger och gav Elin obegränsat med tid närhelst hon behövde det.

Hennes känslor för Elin var en märklig blandning av högakttningsfull dyrkan och närmast moderlig ömhet, tydligt uttalat till exempel här:

Hon brukar säga ibland: här ser du hur larvig och dum jag är, när hon glömmer paraplyer eller håller på att lägga sig under en bil eller blir arg på småsaker. Människan begriper faktiskt inte att varje nytt drag jag ser av henne gör henne mer dyrkansvärd och mer betydelsefull för mig på något sätt. (Brev till Cilla Frankenhauser 29.9 1935, s. 182)

Om man måste definiera relationen mellan Barbro Alving och Elin Wägners så ligger termen "romantisk vänskap" ganska nära till hands, det handlar ju om en kärleksrelation, om än inte mellan jämlikar. Man kan snarare kalla det "romantisk dyrkan", där Barbro står till tjänst hos detta väsen som hon ser som en ouppnåelig förebild. Samtidigt kommer det mellan raderna fram att också Elin gläds åt och njuter av Barbros drivkraft, intelligens och energi.

Betydelsefulla tystnader

Att "vara i garderoben" är i sig själv en uppvisning som grundar sig på tystnadens talande akt, skriver Eve Kosofsky Sedgwick i en reflektion över garderobens karaktär av "öppen hemlighet".¹² I garderobens närhet bör man därför till och med problematisera vad som ska räknas som tystnad. När är en tystnad talande, och när beror den på att inget finns att säga? Den heteronormativa kulturen föredrar oftast den senare förklaringen, och kräver i stort sett bildbevis på homosexualitet, ett beviskrav som inte gäller heterosexualitet.¹³ Från Barbro Alvings ungdomstid finns (vad vi vet) inga bildbevis på erotiska relationer med kvinnor. Men det finns många indikationer, och tystnader som är markerade på ett sätt som man som icke-heterosexuell lärt sig att tolka som koder i garderobskulturen.

I några av Barbro Alvings brev till Cilla Frankenhauser, skrivna i juli, augusti och september 1935, finns det tystnader som ropar sin närvaro så högt att de inte kan förbigås. Dessa markerade tystnader tolkar jag som kopplade till den person, aldrig namngiven eller könsbestämd, som Barbro Alving "älskade outgrundligt" under hela 1930-talet.

Personligt-redaktörerna bidrar till hemlighetsfullheten genom att endast kort, inom parentes dessutom, tala om att Barbro Alving under en vistelse i Frankrike hösten 1931 "mötte en person som skulle komma att prägla hennes personliga liv under hela 30-talet". I en bildtext under ett foto av Barbro i Paris avslöjar redaktörerna också att "halvåret i Frankrike fick stor betydelse för henne av andra orsaker [än studier]. Fästmannen Sven [...] hade viss anledning till sin växande svartsjuka".(103)¹⁴

Detta är allt läsaren får veta. Resten måste läsas mellan raderna.



Barbro i Paris 1931

"Detta att man aldrig får vara den man är"

Den första hänvisningen Bang själv gör (förutsatt att tidigare texter inte redigerats bort) till denna sin hemliga kärleksförbindelse kommer 30.7 1935, i slutet av en lista över för henne betydelsefulla personer (samma lista som Elin Wägner toppade):

Sist och punktom så en person som jag älskat outgrundligt och levt tillsammans med i tre år, men där är slut och tyst som graven nu. Kan inte tala mer om det på papper, gud vad jag är trött på detta 'mera därom senare'. (Brev till Cilla Frankenhauser 30.7 1935 s. 153)

Kring 1935 började Bang bli en offentlig person eftersom hon nu hade gjort flera uppmärksammade reportage och kanske var det därför hon kände sig tvingad till en viss försiktighet även i brev till vänner. Möjligen fruktade hon att någon utomstående skulle läsa brevet av ren nyfikenhet på denna numera rätt kända journalist. I vilket fall som helst, om tystnaden om denna person berodde på att det var en kvinna, så var Barbro helt säkert medveten om att homosexualitet ännu var straffbart enligt lag, vilket gav ytterligare en anledning till försiktighet. Andra orsaker till förtiganden är svåra att finna: det hade knappast varit motiverat med samma slags tystnad om hon syftat på t.ex. en gift man, ens om han var en viktig offentlig person. Pronomenleken, att konsekvent bara tala om denna "person" i könsneutrala termer hade heller inte varit motiverad i ett sådant fall.



Elin Wägner

Dagen därpå skriver Barbro Alving åter till Cilla Frankenhauser, och berättar om den uppståndelse som några kvarglömda dagboksblad väckt hos hennes föräldrar.



Cilla Frankenhauser

Kanske hade Cilla i sitt brev frågat om föräldrarna var invigda i Barbro's hemligheter:

Den älskliga dörren till mitt stormiga liv gick upp på glänt en gång, jag hade rest bort och drällt dagboksblad efter mig, och visst blev det en scen när jag kom hem så väggarna darrade men den gick mest och främst ut på att få igen dörren igen. De ville helt enkelt inte eller kanske orkade inte med några besvärliga sanningar om mig och det har väl aldrig varit så bra mellan oss som nu när de inte får veta mer än vad som slipper genom min censur. (Brev till Cilla Frankenhauser 31.7 1935, s. 154)

Här framstår för en nutida queer läsare dörrsymboliken i berättelsen om familjens avståndstagande i en smärtsam parallell till garderobsmetaforiken. Dörren är på glänt, och de anhöriga gör allt för att den ska gå igen, eftersom den öppna dörren avslöjar besvärliga sanningar om dottern. Dottern påtar sig då en frivillig självcensur och stänger dörren om sitt stormiga liv. Det viktigaste för omgivningen, i det här fallet familjen, är att slippa se vad som pågår. Det blir den förtignas plikt att skona dem som förtiger.

I det lilla reproduceras här den tystnad som strukturerar diskursen kring sexualitet i det stora, i samhället runtomkring. Denna tystnad blir också en aktiv komponent i formandet av Bangs relation till föräldrarna: relationen kan aldrig mer bli nära eftersom hemligheten som inte får uttalas står i vägen.

I samma brev skriver Bang också följdriktigt att Cilla nu står henne närmare än hennes egen mor, "sen må jag vara tusen gånger om en onaturlig dotter".

Ett par veckor senare skriver Bang återigen om den älskade "personen", denna gång med beteckningen "människa". Hon har haft en hektisk arbetsdag, följd av en kväll på krogen, och säger sig ha:

hela tiden en vild önskan att få gå hem och vara ensam och prata med dig och försöka reda ut om jag älskar en människa som jag inte kan få och vad jag skall göra för att inte tappa hållningen i så fall. (Brev till Cilla Frankenhauser 21.8 1935, s. 160)

Det var kanske så att hon inte vid detta tillfälle talade om denna kärlek med någon annan än Cilla, eftersom hon trots livligt umgänge längtar efter att träffa just Cilla för att i fred kunna utreda sina känslor. Här har hon ännu inte heller inlett sitt umgänge med Karin Boye (den första anteckningen om Boye återfinns i slutet av september detta år), som senare verkar ha fått kännedom om Barbro's kärleksproblem.



Gerda Rotermund, Margot Hanel och Karin Boye

En vecka senare berättar Barbro för Cilla om en utekväll med författarna Vilhelm Moberg, Ivar Lo-Johansson, Aksel Sandemose och Eyvind Johnson. Alla verkar ha varit berusade, vilket hon numera inte tycker om eftersom de då "tappar alla mänskliga särdrag och blir bara sexualitet och tragik och kollektiv skräpig välvilja". Men det som trycker henne mest är känslan av utanförskap:

Detta att man aldrig får vara den man är och inte hör någonstans, ibland känner jag mig så utanför så jag vill skrika. För det första kan aldrig ett sådant förhållande, som det jag och alla andra likartade kan etablera hålla i längden. Det bara inte går, det är på något sätt uteslutet, det fräts sönder eller brinner sönder eller går sönder inifrån. Man lever i en äventyrlig gränsmark och i kraft av den äventyrligheten är det som om saker måste gå sönder. (Brev till Cilla Frankenhauser, 27.8 1935, s. 164)

Vad är det som Barbro Alving upplever sig vara "utanför"? Vilka förhållanden är det som hon och "likartade" kan etablera? Vilken "äventyrlig gränsmark" talar hon om? För mig framstår det som att texten allt skarpare formar konturerna av det outtalbara i dess centrum. Detta outtalbara är samtidigt vad hon upplever som sin djupaste identitet, och denna identitet är sådan att hon inte får "höra någonstans". Hon ser här ingen väg ut ur tystnaden och osynligheten kring sin identitet, den hon är, och blir därför tystnadens gisslan även i det stora – på samma sätt som i det lilla, i relationen till föräldrarna.

Den 31.8, fyra dagar senare, skriver Barbro åter om den identitet som inte får uttala sitt namn. Denna gång fokuserar hon rättslösheten som hotar dem som "rymmer":

Ibland är jag glad och stundom något smickrad över att jag är som jag är och aldrig vill jag byta därför att det är så mycket man får uppleva som inte regnar över andra. Men det förbannade är att man på något sätt är en förrymd kedjefånge. Man kan bygga upp en aldrig så snygg karriär och sitta som chef och vara oumbärlig och så rätt vad det är kan alltihop falla sönder därför att man dock rymde en gång och så står man där fullkomligt rättslös. (Brev till Cilla Frankenhauser, 31.8 1935, s. 167)

Återigen, hemligheten, som denna gång handlar om "rymningen", från mitt-fåran till den äventyrliga gränsmarken, kan man anta. Dessutom en rymning vars avslöjande kan radera ett helt liv. Kanske var det denna uppfattning som fick Bang att vara försiktig med att vara "explicit" även när hon blev äldre. Hon levde trots allt största delen av sitt liv i en tid då offentligt avslöjad och uttalad homosexualitet kunde förstöra en "aldrig så snygg" svensk karriär.

Ett par veckor senare, i mitten av september, handlar det återigen om kärleken som fortfarande inte får säga sitt kön eller sitt namn, och nu är läget förtvivlat:

Jag trodde aldrig livet kunde vara så jävligt som det är. Det gör så ont så ont med denna idiotiska kärlek. I kväll är jag fullkomligt desperat. [...] *Jag vill inte leva längre, om det ska vara på det här sättet.* Jag vill inte vara den jag är. Jag vet inte vad jag ska göra med mig. Det är nån sorts ångest som gör att jag inte kan andas och jag ser ingen utväg åt något håll. (B:s kursivering, brev till Cilla Frankenhauser 12.9 1935, s. 174)

Även denna gång kopplar hon sin kärlek till sin identitet, och skriver "Jag vill

inte vara den jag är" i samma andetag som hon berättar om den "idiotiska" kärleken. Och kanske är det tystnaden kring denna identitet som hon av praktiska och upplevda orsaker inte kan komma ifrån som gör att hon "inte kan andas", och inte ser någon utväg. Den hemliga kärleken var den enda utvägen, och när den stängdes blev inget kvar.

Barbro Alving var ett barn av sin tid, om hon tolkade homosexualiteten som en essentiell och ofrånkomlig del av hennes identitet. Till exempel noterar Pia Lundahl i sin avhandling *Intimitetens villkor* att tendensen att se homosexualitet som något konstitutionellt på 1930-talet började bli allmän även i Sverige. Öppenhet och döljande kring sexuella handlingar blev därmed en fråga om öppenhet eller döljande av *vem man innerst inne var*.

Graden av denna öppenhet eller detta döljande verkar i mycket ha handlat om vilken klass eller vilken kultursfär man tillhörde, vilket bland annat Göran Söderström skriver i *Sympatiens hemlighetsfulla makt*:

Homosexuella inom intellektuella kretsar, högreståndskretsar och teater- och modekretsar har nästan alltid lämnats ostörda av samhället, även om deras homosexualitet varit väl känd.¹⁵

Söderström tar också upp intellektuella stockholmskvinnor som levde lesbiskt och relativt öppet – på samma sätt som Bang öppet levde tillsammans med en kvinna – och skriver "det gick att under diskretion leva ett lyckligt lesbiskt liv även om man var en mycket offentlig person" och nämner Selma Lagerlöfs förhållanden till Valborg Olander och Sophie Elkan som ett exempel.

Denna diskretion följde Bang hela hennes fortsatta liv. De som visste, visste – och de andra kunde lugnt bilda sig en annan, mer konventionell, uppfattning om dessa två kvinnor, Bang och Loyse, som bodde ihop och fostrade ett barn tillsammans.

Ett lesbiskt sammanhang

Under 1930-talet kommer Barbro Alving in i en social krets där många lever lesbiskt eller i så kallade romantiska vänskaper där sexualiteten är mer oklar. Barbro Alving räknade till exempel Karin Boye till sina vänner, och i breven till Cilla Frankenhauser berättar hon en hel del om deras relation, som den såg ut 1935. Bland annat berättar hon att hon den 9 september ätit middag hemma hos Boye. Det är ett – lesbiskt sett – nästan historiskt ögonblick, för Karin ber Barbro läsa hennes än så länge outgivna diktsamling. I brevet till Cilla citerar Barbro förtjust hela den då okända och i dag närmast utslitna dikten "Ja visst gör det ont".

Den 11 september är hon ute med Karin och sällskap och firar den nya diktsamlingen på nattklubben Grotta Azurra. Grotta Azurra var ett ineställe

på trettioalet, men många har vittnat om att homosexuella brukade mötas där. (I ett Käringen-kåseri berättar Bang bl.a. hur hon brukade sitta där och "glo på Agnes von Krusenstjerna".) Barbro umgås under hösten flitigt med Karin Boye och hennes flickvän Margot Hanel och berättar om en kväll hemma hos dem:

Kommer just från en förtjusande middag hos Karin B. Det har blivit någon sorts onsdagsvana. Hon och Margot är för rörande. De hade tänkt lägga om sitt småkära sätt mot varann och vara korrekt förbindliga för att inte göra det värre för mig. (Brev till Cilla Frankenhauser 26.9 1935, s. 180)

Barbro verkar inte ha några som helst problem med att Karin och Margot är ett par. Själv har hon hjärtesorg efter sin hemliga kärlek, och eftersom just Karin och Margot verkar känna till det och dessutom vilja agera solidariskt genom att inte vara "småkära" framför hennes ögon, är det inte svårt att anta att den hemliga kärleken var en kvinna. Ingenstans berättar Barbro i alla fall om dylika hänsyn från heterosexuella par.

Kanske sökte sig Barbro också till Karin Boye för att få tröst från någon som förstod, och för att kunna tala helt öppet om sin kärlekssorg.

Förutom vänskapen med Karin Boye finns det i breven från 1935 också flera andra referenser till ett lesbiskt/homosexuellt sammanhang. Barbro Alving läser bland annat den skandalomsusade lesbiska romanen *Ensamhetens brunn* av Radclyffe Hall, och lovar att skicka den till Cilla Frankenhauser, med orden "den ska väl dra dig upp ur apatin åtminstone för ett dygn". (Brev till Cilla Frankenhauser 24.8 1935, s. 162). Hon läser även *Charlie*, som räknas som den första svenska romanen med en lesbisk huvudperson, och ger den, under signaturen B.A., en positiv recension i *Idun*.¹⁶ Dessutom nämner hon i breven till Cilla Frankenhauser av någon anledning särskilt tillfällen då hon fått syn på bokens författare Margareta Suber, som hon tycker är "tjusig att se på".

En stark indikation på att Barbro Alving inte var främmande för samkönad kärlek mellan kvinnor var hennes kontakter med Fogelstadgruppen. Genom sitt engagemang i kvinnornas fredsrörelse blev hon bekant med Ada Nilsson, Honorine Hermelin, Kerstin Hesselgren, Elisabet Tamm och Elin Wägner. De levde alla ett för tiden mindre vanligt liv: de var ogifta – några hela livet, andra under största tiden – de var yrkesverksamma, och de hade mycket nära, ibland också erotiska, relationer med både varandra och andra kvinnor.¹⁷

Ytterligare ett, i och för sig ytterst vagt, tecken på att Barbro Alving kan ha identifierat sig med en homosexuell grupp är följande:

Jag har skrivit en nekrolog över min gamle vän Lord Carson. [...] Det var förresten den drullen som drev Oscar Wilde från England för homosexualiteten, så det blev

ingen vänlig nekrolog. (Brev till Cilla Frankenhauser 22.10 1935, s. 190)¹⁸

Detta är enda gången som det farliga H-ordet förekommer i *Personligt*. Det märkliga är att det kommer upp så odramatiskt, bara det kan tyda på att Barbro var en van användare av termen. Det är också klart att hennes sympatier ligger hos Wilde, och att hon dessutom har ett politiskt engagemang för homosexuella som får henne att formulera kritiska texter om homofober. Ordet *lesbisk* förekommer inte en enda gång i hela *Personligt*-serien, varken för att beskriva Bang själv eller någon annan.

Att söka på rätt ställen

När vissa, företrädesvis manliga, historiker säger att det är svårt att hitta äldre material om samkönad kärlek mellan kvinnor, beror det förmodligen på att de inte söker på rätt ställe. De letar i polisprotokoll istället för i brev, i rättegångsmaterial i stället för i dagböcker, i sexologiska fackböcker i stället för i skönlitteratur. Följande citat från *Sympatiens hemlighetsfulla makt. Stockholms homosexuella 1860-1960* visar att bristen på rättegångsmaterial till och med kan få stå som huvudsakligt motiv för bristen på svensk historieskrivning om kvinnors kärlek till kvinnor:

Förhållandet att straffbestämmelserna vad gäller kvinnlig homosexualitet ända fram till 1940-talet av rättskommentatorerna ansågs obsoleta gör att vi helt saknar de polisprotokoll som är vår viktigaste källa beträffande manlig homosexualitet i äldre tider.¹⁹

Sympatiens hemlighetsfulla makt är den hittills kanske mest ambitiösa kartläggningen av svensk queer historia och förvisso en viktig pionjärgärning. Men när förklaringen ovan framförs som ett slags försvar för bokens totalt sett mycket magra presentation av de lesbiska i Stockholm, kan jag bara se det som ett uttryck för partiskhet och grundläggande ointresse från bokens heltigenom manliga redaktion. (Greger Eman sökte dock på rätt ställe inför sin studie "Nya himlar över en ny jord", som beskriver den "feministiska vänskapskärleken" mellan Lydia Wahlström och Klara Johansson. Från början var studien, enligt redaktören Göran Söderström, tänkt att ingå i huvudvolymen. Tyvärr gjorde den inte det, vilket ytterligare tyngde på den djupa slagsidan mot berättelser om homosexuella män.) När forskare med uppriktigt intresse för kvinnors samkonade kärlek börjar leta källor låter det också annorlunda – till exempel ser de brittiska historikerna Alison Oram och Annmarie Turnbull att det finns ett unikt historiskt material i kvinnors korrespondens och dagböcker:

Because the male homosexual is a firm legal actor, there is far more evidence in legal records for men than there is for the homosexual woman. In contrast, there is a rich literature of unconstrained romantic expression between women, which has no parallel for homosexual men.²⁰

Barbro Alving's brev och dagböcker från 1927 fram till 1949 är ett exempel på material som ger en annan bild av queer historia än rättegångsprotokollen: en bild av kamp mot normen, men också av ett liv i den tystnad och osynlighet, "garderoben", som så länge präglade de homosexuellas tillvaro.

Material kring kvinnors kärlek till kvinnor borde alltså inte vara svårt att hitta för en reviderad och utökad version av *Sympatiens hemlighetsfulla makt*. En ny antologi som i högre grad inkluderar de lesbiska och bisexuella stockholmskvinnorna i historien kunde, bara i ett kapitel om 1930-talet, samla vad vi redan vet om förslagsvis Bang, Karin Boye, Fogelstadgruppen, Margareta Suber, Agnes von Krusenstjerna, Lydia Wahlström, Klara Johansson och Selma Lagerlöf. Varför inte med en komplett tillhörande vem-har-varit-ihop-med-vem-karta?

Noter

1. Forskning kring Barbro Alving's journalistiska verksamhet finns till exempel i Carlomagno, 2001; Lundgren, 2002; Lundgren & Ney, 2000 samt Wilson, 1983 s. 350–363.
2. *Personligt*-serien består av sammanlagt fyra böcker, som tillsammans täcker åren 1927–1959, se under rubriken Källor i litteraturförteckningen.
3. Lundgren 2002, s. 136
4. Rosenberg, *Queerfeministisk agenda*, s. 110, förf. kursivering.
5. Avsnittet om heterospänning i min uppsats är p.g.a. utrymmesskäl inte inkluderat i denna artikel.
6. Termen genustrubbel har jag förstås lånat från Judith Butlers bok *Gender Trouble*, New York: London: 1999.
- 6b. I sin bok *Gender Trouble* föreslår Judith Butler att den obligatoriska heterosexualiteten i vår kultur skulle kunna förstås genom uppställningen av en matris, som innehåller elementen kön, genus, sexuella praktiker och begär.¹⁵ Det är genom denna matris den heteronormativa kulturen förstår kön, genus, sexualitet och begär som sammanhängande, av varandra beroende, storheter. Den som inte följer matrisen i alla dess delar blir konstig, *queer*, och bryter mot den kulturella norm som ser heterosexualitet som allomfattande och naturligt.
7. Sådana foton finns bland annat i *Personligt. Dagböcker och brev 1940-49*, s. 32 och 35
8. Margareta Suber, *Charlie*, Stockholm: 1932; Radclyffe Hall (1928) *Ensamhetens brunn*, Stockholm: 1932.
9. För utförligare presentation av lesbiska kvinnobilder i 1930-talets skönlitteratur på svenska, se Fjelkestam, i synnerhet kapitlet "Den Nya kvinnans skugga, den manhaftiga lesbianen".
10. För utförligare analys av Barbro Alving's relationer till pojkar och män, som de uttrycks i ungdomsdagböcker och brev, se min c-uppsats.
11. Från 1935 finns många kommentarer kring 'snygga' kvinnor, till exempel: Margareta

Suber "var ganska tjugig att se på" (230) och "ett stort svart snyggt fruntimmer" (230), Greta Garbo är "fantastiskt ljuvlig att se på" (173), "en Clartéjanta" är "blond och onekligen mycket stilig" (189) och Andrea Svedberg är "skön, frånskild, klar i knoppen, med. dr och en prydad för könet" (189.).

12. Sedgwick 1990, s. 3.

13. Sedgwick har sammanställt en rolig lista på alla tänkbara bortförklaringar av homosexualitet i historien, några sådana bortförklaringar är till exempel:

"The author under discussion is certified or rumored to have had an attachment to someone of the other sex – so their feelings about people of their own sex must have been completely meaningless."

"There is no actual proof of homosexuality, such as sperm taken from the body of another man or a nude photograph with another woman – so the author may be assumed to have been ardently and exclusively heterosexual."

"The author or the author's important attachments may very well have been homosexual – but it would be provincial to let so insignificant a fact make any difference at all to our understanding of any serious project of life, writing, or thought." Sedgwick 1990, s. 52 f.

14. Våren 1931 förlovade sig Barbro Alving med en viss Sven. Hon slog upp förlovningen kort efter att hon återvände från Frankrike, efter att ha tillbringat ett halvår där under hösten samma år. Mer om denna förlovnings och den konkurrens den mötte från Barbro Alvings relationer med kvinnor finns att läsa i min c-uppsats.

15. *Sympatiens hemlighetsfulla makt*, s. 16.

16. I *Idun* skriver hon, förmodligen 1932 då *Charlie* kom ut: "bokens hjältninna Charlie representerar i sin lilla förtjusande själfulla person ett så allvarligt problem att boken, för den som läser utan förutfattade åsikter, blir en liten upplevelse". Citatet är hämtat ur Birgitta Stenberg, "Charlie", i *lambda nordica* 3-4 1989.

17. Se t. ex. Eskilsson, s. 50, där hon berättar om en nära relation mellan Fogelstadskolans rektor Honorine Hermelin och den finlandssvenska litteraturkritikern Hagar Olsson. Sommaren 1931 skrev Hagar och Honorine ibland brev till varandra flera gånger om dagen, berättar Eskilsson och citerar ett brev där Honorine skrev "älskade Hagar, mitt morgonbarn och min kvällshemlighet, min pilgrims-syster". Eskilsson drar en försiktig slutsats och menar att deras relation kan vara ett exempel på s.k. romantisk vänskap – en vänskap mellan kvinnor som i alla bemärkelser är en kärleksrelation, "utom kanske den genitala".

18. Lord Carson, en politiker med nordirländskt påbrå som adlades efter sina insatser i den brittiska regeringen under första världskriget, var knappast en "gammal vän" till Barbro, formuleringen är nog snarare en typiskt Bangsk ironi.

19. Göran Söderström: "Ögonvittnen", *Sympatiens hemlighetsfulla makt*, s. 361.

20. Oram & Turnbull, 2001.

Källor

Alving, Barbro, *Personligt. Dagböcker och brev 1927-35*, Alving-Olin, Ruffa och Petri, Birgit (red.). Hedemora, Gidlund 1990.

—, *Personligt. Dagböcker och brev 1936-39*, Alving-Olin, Ruffa och Petri, Birgit (red.) Hedemora, Gidlund 1990.

- , *Personligt. Dagböcker och brev 1940-49*, Alving-Olin, Ruffa och Petri, Birgit (red.) Hedemora, Gidlund 1990.
- , *Personligt. Dagböcker och brev 1950-59*, Alving-Olin, Ruffa och Petri, Birgit (red.) Hedemora, Gidlund 1990.

Litteratur

- Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the subversion of identity* (med nytt förord av författaren, jämf med första utgåvan 1990), New York; London 1999.
- Carlomagno, Marcos Cantera, (red) *När Alving blev Bang*. Lund, Historiska Media, 2001.
- Eman, Greger. *Symptiens hemlighetsfulla makt 1: Nya himlar över en ny jord: Om Klara Johansson, Lydia Wahlström och den feministiska vänskapskärleken*, Lund: Ellerström: Stockholm: Stockholms Förlag 1993.
- Esilsson, Lena, *Drömmen om kamratsamhället. Kvinnliga medborgarskolan på Fogelstad*. Stockholm 1991.
- Fjelkestam, Kristina, *Ungkarlsflickor, kamrathustrur och manhaftiga lesbianer. Modernitetens litterära gestalter i mellankrigstidens Sverige*. (Diss.). Stockholm/Stehag 2002.
- Hall, Radclyffe (1928), *The well of loneliness*. London, Virago Press 1982.
- , *Ensamhetens brunn*, Stockholm 1932.
- Julen, Björn, Garde, Pia-Kristina & Svedberg, Örjan. *Bryt upp! Bryt upp! Karin Boye 1900-2000*. Uppsala, Uppsala stadsteater 2000.
- Lundahl, Pia. *Intimitetens villkor. Kön, sexualitet och berättelser om jaget*. (Diss.) Lund Univ 2001.
- Lundgren, Kristina, *Solister i mångfalden. Signaturerna Bang, Maud och Attis och andra kvinnliga dagspressjournalister med utgångspunkt i 1930-talet*. (Diss.) Stockholm, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Univ. 2002.
- & Ney, Birgitta (red.) *Tidningskvinnor 1690-1960*, Lund, Studentlitteratur 2000.
- Oram, Alison och Turnbull, Annmarie (red) *The Lesbian History sourcebook. Love and sex between women in Britain from 1780 to 1970*. London, Routledge 2001.
- Petri, Birgit. *Bordssamtal med Barbro Alving. Introduktion till "Personligt" och andra Bang-texter*. Stockholm 1993.
- Rosenberg, Tiina. *Queerfeministisk agenda*. Stockholm, Atlas 2002.
- Rydström, Jens, *Sinners and citizens: Bestiality and homosexuality* in London, Chicago 2003.
- Sedgwick, Eve Kosofsky. *Epistemology of the closet*. Berkeley 1990.
- Stenberg, Birgitta, "Charlie", *Lambda Nordica* 3-4 1989.
- Suber, Margareta, *Charlie*, Stockholm 1932.
- Symptiens hemlighetsfulla makt. Stockholms homosexuella 1860-1960*. Fredrik Silverstolpe, Greger Eman, Dodo Parikas, Jens Rydström & Göran Söderström (red.), Stockholm 1999.
- Söderström, Göran, "Ögonvittnen", *Symptiens hemlighetsfulla makt. Stockholms homosexuella 1860-1960*. Fredrik Silverstolpe, Greger Eman, Dodo Parikas, Jens Rydström & Göran Söderström (red), Stockholm 1999.
- Berit Wilson, "Att vara där", i *Kvinnornas litteraturhistoria*. D.2. Stockholm 1983.

Summary

Barbro Alving was one of the most famous Swedish journalists during the 20th century, especially known for her international work as a correspondent for Dagens Nyheter during WWII. Her journals and letters from youth, published in part in *Personligt. Dagböcker och brev 1927-35* are here given a

queer reading. This reading shows that Barbro Alving, who later in life lived together with another woman, Loyse Sjöcrona, also must have had queer and homosexual experiences in her youth into the late 1920s and early 1930s. The article shows that Barbro Alving in her teens had serious troubles concerning her gender, which she considered to be monstrous; half girl, half boy. She also had many crushes on girls in her youth, and no serious relations with boys or men until a short engagement to a certain Sven in 1931. In 1935, when she had started working as a journalist for papers in Stockholm, she also gives many references to known lesbians and homosexuals, without ever being explicit about her own inclinations. However, some letters from this year can clearly be interpreted as coming from "the closet". There she tells a friend about a difficult love "that cannot speak its name" and about the pains of never being able to be herself and of not belonging. The article suggests that this secret love may concern the "person" that, according to the editors of *Personligt*... Barbro Alving met in Paris 1931. This person is never referred to with neither name nor gender.

Strangely enough, no one has hitherto done any serious research concerning Barbro Alving's, for a queer reader, quite obvious queerness, despite of her being a very well-known public figure in Sweden. Partly, this may be a result of the secretiveness of her close relatives and friends, who are responsible for the rather careful editing of Alving's journals and letters. Another reason might be that Alving's sometimes groundbreaking journalistic work has been considered more interesting among scholars (i.e. historians, linguists, journalism scholars) than her "private parts".

Eva Vaihinen har en fil kand i journalistik och genusvetenskap. Artikeln bygger på hennes c-uppsats "Queera Barbro: Genustrubbel, heterospänning, förälskelser och tystnader i Barbro Alvings dagböcker och brev 1927–35". Uppsatsen seminariebehandlades vid Stockholms universitet i januari 2004, handledare var Tiina Rosenberg och Jens Rydström. Intresserade kan beställa hela uppsatsen som pdf-fil (40 sidor A4) via mejl: eva@pressart.nu

Bilder

Ur *Personligt Dagböcker & brev 1927-1935 samt 1940-1949*, Gidlunds Bokförlag Hedemora.